

noć vodenbika

gabrijel garsija markes

Nas trojica sedeli smo oko stola, kad neko ubaci novčić u prorez i Vurlicove orgulje počeše iznova da sviraju celovečernju ploču. Uostalom, nismo imali vremena da razmišljamo o tome. Desilo se pre no što smo se mogli osvestiti gde se nalazimo i pre no što smo ponovo stekli osećanje za mesto u prostoru. Jedan od nas ispružio je ruku na šanku i opipavao (nismo videli ruku, čuli smo je), naišao je na čašu i umirio se dok su se obe ruke odmarale na tvrdoj ploči. Zatim smo se nas trojica tražili u tami i našli po zglobovima naših trideset prstiju, koji su se zgrtali na šanku. Jedan reče:

"Hajdemo".
I mi ustasmo kao da se ništa nije desilo. Još nismo imali vremena da izgubimo prisustvo duha.

U hodniku začusmo u prolazu blisku muziku koja nam je odzvanjala ususret. Osetili smo miris tužnih žena koje sede unaokolo i čekaju. Osećali smo dugu prazninu hodnika pred sobom dok smo išli prema vratima i pre no što nas je primio drugi kiselkasti miris žene koja je sedela na vratima. Rekosmo:

"Idemo."
Žena ne odgovori ništa. Počusmo škripanje stolice za ljuljanje, koje je popuštalo na usponu kad ona ustade. Čuli smo korake po razdešenom podu, a onda ponovo vraćanje žene kada se zaškripa udica opet i ne pade u bravu iza nas.

Okrenuli smo se. Tamo pozadi vazduh nevidljivog jutra je hladno sekaq i jedan glas reče:

"Odlaste, hoću s ovim da prođem ovuda."
Mi stuknusmo. Glas reče opet:
"Još uvek stojite pred vratima."
Tek sada, kada smo se uklonili sa svih pravaca i čuli glas odsvuda, rekosmo:

"Ne možemo da odemo odavde. Vodenbike su nam isključivale oči."

Onda smo čuli otvaranje mnogih vratiju. Jedan od nas izgovorio je svoje od ostalih ruku i mi smo ga čuli kako oklevajući puži kroz tamu i zapinje za predmete koji su nas okružavali. Govorio je odnekud iz tame:

"Sigurno smo već blizu", rekao je. "Ovde miriše na pohranjene škrinje."

Ponovo smo osetili dodir njegovih ruku; naslonili smo se na zid, i odjek nekog drugog glasa prominu, međutim, u suprotnom pravcu.

"Možda su to kovčezii", reče jedan od nas.
Onaj što je otpuzao u čošak, a sada disao pored nas, reče:

"To su škrinje. Još kao dete naučio sam da raspoznajem miris složenog rublja."

Sad smo se okrenuli u onom pravcu. Patos beše mek i gladak kao utabana zemlja. Osetili smo dodir sa živom površinom kože, ali nismo više osetili zid s druge strane.

"Ovo je žena", rekosmo. Onaj drugi što je govorio o škripanjama, reče:
"Mislim da spava."

Telo se trzalo pod našim rukama; drhtalo je; osetili smo da se opuznulo, ali ne kao da je izmaklo našem doseg, već kao da je prestalo da postoji. Pa ipak, za trenutak, pošto smo se umirili, ukrućeni, rame uz rame oslonjeni, čusmo njegov glas:

"Ko je tu?" reče ona.
"Mi smo to", odgovorismo a da se nismo ni makli.

U krevetu se čuo pokret; škripa i napipavanje nogu koje su tražile svoje papuče u tami. Onda stvorismo predstavu žene koja sedi kako nas polubudna posmatra.

"Šta vi tražite ovde?" reče ona.
A mi rekosmo:

"Mi to ne znamo. Vodenbike su nam isključivale oči."

Glas reče da je čuo o tome. Novine su utvrdile da su tri čoveka pila pivo u zadnjem dvorištu u kojem je bilo pet ili šest vodenbika. Sedam vodenbika. Jedan od njih počeo je da peva kao vodenbika, podržavao ju je.

"Najgore je bilo to što se desilo u pozni čas", reče ona. "Onda su vodenbike doskakutale na sto i isključivale vam oči."

Ona reče da su to novine ustvrdile, ali da niko nije poverovao. Mi rekosmo:

"Ako su ljudi bili tamo, mora da su videli vodenbike."

A žena reče:
"Oni su bili tu. Unutrašnje dvorište bilo je sutradan puno ljudi, ali žena je već bila uklonila vodenbike."

Kada smo se okrenuli, žena je začutala. Opet je zid bio tu. Trebalo je samo da se obrnemo i našli bismo ga. Oko nas unaokolo, opkoljavajući nas, uvek je postojao zid. Ponovo se jedan izvuče iz naših ruku. Čuli smo ga iznova kako tapka ispred sebe, onjušivši pod kako kaže:

"Sad više ne znam gde su škrinje. Mislim da smo već drugde."

A mi rekosmo:
"Hodi. Tu je neko pored nas."

Čuli smo ga da se približio. Osetili smo ga pored sebe kako se uspravlja i ponovo nas je u lice pogodio njegov mlaki dah.

"Ispruži ruke onamo", rekli smo mu. "Ovde je neko ko nas pozanje."

Morao je da ispruži ruku; da se uputi prema naznačenom mestu, jer se trenutak docnije vratio i rekao nam:

"Mislim da je mladić."
A mi rekosmo:

"Dobro, pitaj ga da li nas poznaje."
On postavi pitanje. Čuli smo nezainteresovani ravni glas mladića koji reče:

"Da, poznajem vas. Vi ste oni ljudi kojim su vodenbike isključivale oči."

Onda je govorio neki odrasli glas. Glas žene koja se, izgleda, zadržala iza zatvorenih vrata, i ona reče:

"Ti opet sam govoriš naglas."
A dečji glas reče nepomučeno:

"Ne. Opet su tu ljudi kojima su vodenbike isključivale oči."

Čula se škripa mandala i odmah zatim odrasli glas bliže no prvi put.

"Odvedi ih kući", reče ona.
A dečak reče:

"Ne znam gde stanuju."
I odrasli glas reče:

"Nemoj biti tako neuljudan. Svako zna, od one noći kad su im vodenbike isključivale oči, gde stanuju."

Onda je govorila izmenjenim tonom kao da se nama obraća:

"Bilo je tako, naime, da niko nije poverovao u to, kao da je bila novinarska patka koja treba da povisi tiraž. Niko vodenbike nije video."

A mi rekosmo:
"Ali meni ne bi niko verovao kada bi ih ulicama vodio."

Nismo se micali; bili smo mirni, naslonili smo se na zid i slušali je. I žena reče:

"Ako ovaj ovde hoće da vas vodi, to je druga stvar. Najzad, niko neće obraćati pažnju na to šta će dečak da kaže."

Dečji glas prekidao:
"Ako s ovima pođem ulicom i kažem da su to ljudi kojima su vodenbike oči iskopale, dečaci će potegnuti kamenje na mene."

Svi na ulici kažu da se tako nešto ne može desiti."

Za trenutak sve začuta. Onda se vrata zatvoriše i dečak ponovo progovori:

"Uostalom, baš čitam *Teri i gusari*."
Neko nam šanu u uvo:

"Ja ću ga ubediti."

On otpuza onamo otkuda je glas.

"To mi se dopada", reče on. "Reci nam bar, šta je Teri ove nedelje doživelo."

Hoće da stekne njegovo poverenje, mislili smo. Ali dečak reče:

"To me ne interesuje. Jedino što mi se dopada su boje."

"Teri se nalazio u lavirintu!" rekosmo mi.
A dečak reče:

"Bio je petak. Danas je nedelja, a to što me interesuje su boje." I to je rekao hladnim, bestrasnim, ravnodušnim glasom.

Kad se onaj vratio, rekosmo:
"Lutamo već tri dana unaokolo i još nijednom se nismo odmarali."

A jedan reče:
"Dobro. Odmorimo se malo, ali ruke ne ispuštajmo."

Sedosmo. Nevidljivo, mlako sunce stalo je, da nam greje ramena. Ali nas ni prisustvo sunca nije interesovalo. Osećali smo ga negde, posedovali osećaj za udaljenosti, čas, i nebeske pravce izgubili smo. Više glasova proluta.

"Vodenbike su nam isključivale oči", rekosmo.
A jedan glas reče:

"Ovi su novine uzeli za ozbiljno."

Glasovi iščežoše. Sedeli smo i dalje, rame o rame i iščekivali da u promicanju glasova, slika, naiđe jedan poznati miris ili jedan znani glas. Sunce je i dalje grejalo naše glave.

Onda neko reče:
"Podimo opet do zida."

I ostali, nepokretni, podigavši glave u susret nevidljivoj svetlini, rekoše:

"Ne još. Pričekajmo sve dok nam sunce ne stane da greje u lice."

Preveo: Slobodan Sv. Miletić

BELEŠKA
Pripovetka "Noć vodenbika" pripada najranijem periodu Markesovog proznog stvaralaštva, obeleženog zbirkom "Oči modrog psa", na razmeđu četrdesetih i pedesetih godina. U istoj mri budućni maštor fantastike i realnog, ovde još pod Kalkinim uticajem (inače više pripisanim Borhesu), ostvaruje onu čudnu mešavinu panteizma, misticizma, magije i paganskog, koji čine amalgam hispanoameričkog bića u njegovim kasnijim romanima

S Sv M

proza polja

ljubavni jadi ružice trnoružice

ljerka car matutinović

Naravno, ovo Trnoružica ne treba shvatiti doslovno, hoću reći, nije se uopće radilo o nekoj milovidnoj curici, zapretonoj i sklopljenoj poput školjke koja je svojevremeno kao tobože uzalud očekivala svoga viteza, a on je ipak jednoga guštaram obraslog dana stigao na svome bijelom pastuhu i probudivši je jednim srceđapateljnim i prav' za prav nevišteškim poljupcem, odveo direktno u novi nezačarani život. (Ovdje bi valjalo iznijeti jednu sasvim neagresivnu sumnju, naime, izgleda da se ipak nije radilo o bijelom pastuhu, već o ridoj bedeviji koja je čitavu tu rittersku stvar izvela i bez koje bi vitez-kraljević bio zapravo bespomoćan. Riđodlaka bedevija je, kao što rekoh, prokročila stvar, to jest guštaram, jer takvi obrasli poduhvati i jesu za strpljive bedevije, pastusima pristaje trk i frcanje kopitama. Dakle, ta nazovi Trnoružica je zapravo u nekom smislu bila kao bedevija, i to ona na duge staze, pa se činilo da će sve oko sebe polomiti i skršiti kad bi zavijorila svojom obilnom pozadinom. Valjalo se sklanjati u kraj, jer kad bi ona opatrnula svojim bokom kakvo neoprezno muško čeljade, teško da bi upravo spomeñuti ostao imun na njene bedevijske draži. Život je pun kontrapunktova, a to su shvatili i dečki, kad su malko porasli i počeli primjećivati da osim njihovih vječito nemirnih mušićka koji su sve jače bubrili i prčili se ispod uskih traperica, postoje i neke široke, uzbibane forme, neka lelujanja i ispućenja koja su se vrmzala oko njih na dohvrat ruku, a pripadala su onoj, kažimo slobodno, manje vrijednoj ženskoj gomili, to jest masi. Zato su i tu Trnoružicu privezali našoj Ružici ciljajući na to kako ona neće nikada biti otkrivena od pravog kraljevića (što bi, gramatički rečeno, bio pasivni oblik, jer biti otkriven po nekome! uvjetuje čekanje, a tko čeka pašivan, je, što opet znači da sam sebi neoprezno nabija komplekse).

A Ružica ih nije imala. Ona je široko brodila ovim sivkastim svijetom, napinjući svoja obilna jedra, dok je je krma, sastavljena od dviju jedrih polutki, enérgično drmla ulicom. Za Ružicu nije postojala takozvana muška kozmologija, a riječi masturbacija, frustracija i seksualizacija bile su joj strane kao kraljevski dvor. Ona je imala svoga Cukija, koji je, doduše, svoju kilažu sveo na potrebni minimum, ali ga to baš nimalo nije smetalo da tu i tamo planinari po bregovima i humcima svoje Trnoružice, štaviše, onako lagašan' nikad se ne bi umorio, a srčekò mu je radilo ko urica, u svakom pogledu. I tako su njih dvoje živjeli ko, recimo, dva taubeka ili ti gólubića, i bilo je samo pitanje mjeseci kad će tu svoju izvan-serijsku, vanmatičarsku vezu zateferiti u obližnjoj općini.

Već je davno rečeno da vrag "nigdar ne spi" i da čovjek nikad nijé dovoljno siguran da li je nekome već prije utrčala na nogostup crna mačka, otvorivši tako slobodan prolaz drugima, i da li se, kao takav, neki dotičnjak iji dotičnjakinja dovoljno na vrijeme uhvati za gumb, kad joj se ispriječi na putu kakav